

การอภิปรายผลการวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่นในด้านต่อไปนี้

- 2.1.1 ด้านการเตรียมการสอน
- 2.1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.1.3 ด้านการใช้สื่อการสอน
- 2.1.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่นระดับจังหวัด อันดับที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 โดยเฉพาะที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสามารถหารายชื่อได้ และยังดำเนินการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในปัจจุบันนี้ จำนวน 12 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสังเกตการสอนและแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากแนวคิดที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสังเกตการสอน แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัวของครูดีเด่น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเติมข้อความให้สมบูรณ์ เพื่อถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา วิชาเอกที่ศึกษา ประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่น มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ จำนวน 29 ข้อ โดยมีขอบข่ายครอบคลุมถึงพฤติกรรมการสอนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน โดยในแต่ละด้านจะประกอบด้วยพฤติกรรมที่คาดว่าครูจะปฏิบัติในการสอน โดยผู้สังเกตจะทำเครื่องหมาย / ลงในช่องพฤติกรรมที่พบว่าครูปฏิบัติ

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตและนำตัวผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไปถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 3 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูดีเด่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเดินทางไปโรงเรียนเพื่อสังเกตการสอนของครูดีเด่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามช่วง วัน เวลาที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ใช้เวลาในการสังเกตการสอนทั้งสิ้น 36 ครั้ง และสัมภาษณ์ภายหลังการสังเกตการสอนครั้งสุดท้ายของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจบสิ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ผู้วิจัยนำผลการสังเกตการสอนและข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ ได้แบบสังเกตการสอนและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 12 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แบบสังเกตการสอนตอนที่ 1 คือ สถานภาพส่วนตัวของครูผู้สอน วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
2. แบบสังเกตการสอนตอนที่ 2 คือ พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบ คำบรรยาย
3. แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด จะนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) หาค่าความถี่และร้อยละ แล้วนำมาจัดลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของครูดีเด่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 พบว่า ครูผู้สอนส่วนมาก เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.33 และส่วนมากมีอายุน้อยกว่า 40 ปี ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 41.67 รองลงมามีอายุระหว่าง 40-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 โดย ครูดีเด่นทุกคนได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และส่วนมากร้อยละ 41.67 ศึกษา ในสาขาวิชาเอกการประถมศึกษา รองลงมาศึกษาในสาขาวิชาเอกสังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.00 ครูดีเด่นส่วนมากมีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตระหว่าง 10-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.33 นอกจากนี้ยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนในภาคเรียน ที่ผ่านมามีอยู่ในระหว่างร้อยละ 75-79 คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่น ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 สรุปผลการวิจัยในด้านต่าง ๆ โดยแยกกล่าวเป็นด้าน ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการเตรียมการสอน พบว่า ครูดีเด่นทุกคนเตรียมการสอนโดยจัดทำ แผนการสอนอย่างละเอียด แผนการสอนประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล องค์ประกอบ ทุกส่วนจัดทำได้สอดคล้องกัน นอกจากนี้ได้มีการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียน การสอนและสื่อการสอนไว้ครบตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน พฤติกรรมที่ครูดีเด่น ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การจัดทำแผนการสอนที่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรในห้องเรียน และการสังเกตเพิ่มเติมพบว่า มีครูดีเด่นบางส่วนจัดทำแผนการสอนที่มีค่าถามสำหรับการสรุปทบทวน

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูดีเด่นส่วนใหญ่จัด กิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนคือ มีการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ ใช้วิธีการตั้งคำถามหรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหา มีการทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนสอน เนื้อหาใหม่ ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูดีเด่นส่วนใหญ่ ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ยังได้นำประสบการณ์กลุ่มอื่น ๆ มาสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิต ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียน ครูดีเด่นส่วนใหญ่มีบุคลิกลักษณะยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเองกับนักเรียน สนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง พฤติกรรมที่ครูดีเด่น ไม่ได้ปฏิบัติเลยคือ การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกม บทบาทสมมติและอ่านจากบทเรียน การเสนอเนื้อหา/จัดกิจกรรมโดยวิธีสอนแบบโครงการและแบบสืบสวนสอบสวน จากการสังเกตเพิ่มเติมพบว่า มีครูดีเด่นบางส่วนสรุปทบทวนโดยการสนทนา /ซักถามปากเปล่า

2.3 ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า ครูดีเด่นส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนตามที่ กำหนดไว้ในแผนการสอน สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และ

กิจกรรม ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน ซึ่งสื่อการสอนที่ครูส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ บัตรงาน หนังสืออ่านประกอบ ชุดทดลอง และบัตรภาพตามลำดับ สำหรับสื่อการสอนที่ครูส่วนใหญ่ไม่ได้นำมาใช้ได้แก่ สไลด์ วีดีโอ ภาพยนตร์ และบุคลากรในห้องเรียน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า ครูตีเด่นส่วนมากประเมินผลโดยวิธีการสังเกต ตรวจสอบด้วยข้อเขียน และสัมภาษณ์ตามลำดับ และมักจะประเมินผลทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะกระบวนการ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน และจัดทำเอกสารการวัดและประเมินผลถูกต้องและเป็นปัจจุบัน พฤติกรรมที่ครูตีเด่นปฏิบัติน้อยที่สุดคือการประเมินผลขณะเรียน โดยให้นักเรียนประเมินผลงานของผู้อื่น

3. การประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูตีเด่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 ปรากฏดังนี้

3.1 ปัญหาด้านการเตรียมการสอน พบว่า ครูมีเวลาในการเตรียมการสอนน้อย เพราะมีงานอื่นที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานสอนมาก ประกอบกับการเตรียมการสอนครูยังขาดสื่อที่จำเป็นบางอย่าง ครูตีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน และควรใช้เวลาในวันเสาร์และวันอาทิตย์เพื่อเตรียมการสอน

3.2 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนขาดทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น นักเรียนมีมากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ยาก สื่อไม่เพียงพอ ครูตีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการสอนทักษะกระบวนการ เพื่อให้ครูเกิดความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่นักเรียนมากควรใช้สื่อช่วย เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เป็นต้น

3.3 ปัญหาด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า ครูดีเด่นขาดสื่อที่จำเป็น บางเนื้อหา ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ และไม่มีสื่อเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูดีเด่นได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาไว้ว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อ การสอน เพื่อให้ครูมีความรู้ความชำนาญในการผลิตสื่อมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน นอกจากนี้ควรให้ครูที่มีประสบการณ์ในกลุ่มโรงเรียนมาผลิตสื่อร่วมกันเพื่อ หมุนเวียนกันใช้ ซึ่งจะทำได้สื่อที่มีคุณภาพและมีปริมาณมากขึ้น

3.4 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า ครูไม่มีเวลา ในการสร้างเครื่องมือวัดผล ไม่สามารถสร้างแบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน ได้ครบในแต่ละภาคเรียน และปัญหานักเรียนมีพื้นฐานต่างกันทำให้เครื่องมือวัดผลที่ ใช้อาจไม่เหมาะกับนักเรียนบางคน ครูดีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรร่วมกัน ภายในกลุ่มโรงเรียนหรืออำเภอจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล และครูควรศึกษา เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลจากคู่มือครู ตำรา เอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็น แนวทางในการสร้างเครื่องมือขึ้นใช้เอง

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่น จากการ วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสังเกตการสอนพบประเด็นสำคัญ ในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมการสอน จากการวิจัยพบว่า ครูดีเด่นส่วนใหญ่มีการ เตรียมการสอนโดยการจัดทำแผนการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด แผนการสอน ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล องค์ประกอบทุกส่วนจัดทำได้สอดคล้องกันและมีรายละเอียด

ชัดเจนทั้งนี้ยากจะเป็นเพราะเกณฑ์การคัดเลือกครูดีเด่นที่สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 13) กำหนดว่าจะต้องเป็นครูที่ปฏิบัติการสอน
 อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเตรียมการสอนทุกครั้งก่อนสอน อีกประการหนึ่ง
 คณะกรรมการคัดเลือกครูดีเด่นได้พิจารณาคัดเลือกแล้วเห็นว่า เป็นครูที่ปฏิบัติงาน
 ด้านการเตรียมการสอนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูทั่วไป เพราะคณะกรรมการจะตรวจ
 คู่มือฐานการเตรียมการสอนย้อนหลังถึง 3 ปี นอกจากนี้ครูที่ได้รับการคัดเลือก
 ให้เป็นครูดีเด่นต่างเข้าใจและตระหนักในความรับผิดชอบต่อเกียรติที่ได้รับ จึงกระทำ
 ตนเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ
 พิษญา ชาติสุวรรณ (2528 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากระบวนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
 ประสบการณ์ชีวิตของครูในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พบว่า
 การปฏิบัติงานด้านการเตรียมการสอนของครูอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ
 พบว่า การเตรียมการสอนโดยการทำโครงการสอนหรือบันทึกการสอนล่วงหน้าเป็น
 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุด นอกจากนี้ในด้านการเตรียมการสอน ครูดีเด่นได้จัด
 เตรียมกิจกรรม และสื่อการสอนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ทั้งนี้เพราะ
 การเตรียมทุกอย่างไว้พร้อมจะช่วยให้การดำเนินการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นครู
 เกิดความมั่นใจในการสอนของตนว่า การสอนจะบรรลุเป้าหมาย นักเรียนจะเรียนรู้
 ได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังที่ ชิริยุทธ์ เสนียงวงษ์ ๓ อุษุชยา (2524 : 220)
 กล่าวว่า การเตรียมการสอนเป็นภาระหน้าที่ที่ครูจำเป็นต้องเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
 ในเนื้อหาวิชาที่สอน และเข้าใจธรรมชาติของเด็กที่จะสอนเพื่อเตรียมวิธีสอน
 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวจะช่วยให้ครูวินิจฉัยภูมิหลัง
 ของนักเรียน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน กำหนดเนื้อหาและกิจกรรม
 ตลอดจนกำหนดวิธีประเมินผลได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชะโนย
 สงวนทรัพย์ (2529 : 107) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูดีเด่น สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า พฤติกรรมที่ครูดีเด่นปฏิบัติทุกครั้งที่ทำการสอน
 คือ การเตรียมการสอนด้วยการจัดทำบันทึกการสอน จัดหาและจัดเตรียมสื่อการสอน

เตรียมห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์ เตรียมเครื่องมือวัด และเกณฑ์การประเมินผล

ส่วนพฤติกรรมที่ครูดีเด่นปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ในรายการพฤติกรรม ด้านนี้ คือ การจัดทำแผนการสอนที่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครูไม่มีเวลาในการเสาะหาทรัพยากรท้องถิ่น ครูจึงเลือกใช้สื่ออย่างอื่นแทน เป็นเหตุให้ครูปฏิบัติพฤติกรรมในข้อนี้น้อยกว่าพฤติกรรมข้ออื่น ๆ

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า ครูดีเด่น ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนคือ มีการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการตั้งคำถามหรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหา อันเป็นวิธีการหนึ่งในการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นของตน ดังที่ ดิลก ดิลกานนท์ (2525 : 23) กล่าวไว้ว่า หน้าที่ ประการแรกของครูคือ ต้องสอนให้นักเรียนคิดเป็นเสียก่อน และวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนคิดที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ดีคือ การใช้คำถาม นอกจากนี้ก่อน เริ่มเนื้อหาใหม่ครูได้ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนเพื่อให้ประสบการณ์เดิมของนักเรียนกับ ประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับต่อเนื่องกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บัญทัน อยู่ชมบุญ (2529 : 68) ที่กล่าวว่า การทบทวนความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน เป็น การเชื่อมโยงความรู้เดิมกับบทเรียนใหม่ได้ดีและสามารถนำความรู้นี้มาใช้กับ บทเรียนใหม่ได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อน จะเรียนอีกด้วย

ในการจัดการเรียนการสอนครูดีเด่นส่วนใหญ่ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง มีการนำเอาประสบการณ์กลุ่มอื่น ๆ มาสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (2530 : 67-68) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมของครูในส่วนของ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูส่วนใหญ่ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง กิจกรรมที่จัดเข้าความสนใจแก่ผู้เรียน โดยให้นักเรียนเป็นผู้คิดค้นปฏิบัติด้วยตนเอง นอกจากนั้นได้มีการจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความถนัด ความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยนำเอาประสบการณ์หลาย ๆ กลุ่มมาสอนให้สัมพันธ์กันและเน้นในเรื่องความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและสภาพแวดล้อมในชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรณ์ย์ เสงพานิช (2528 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า รายการด้านการสอนที่ครูปฏิบัติมากเป็นลำดับแรก ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนในด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ครูดีเด่นส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเองกับนักเรียน สนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูดีเด่นให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ ฮวด บุญประเสริฐ (2530 : 29) กล่าวว่า การควบคุมชั้นและการจัดบรรยากาศในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในหลาย ๆ องค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าครูสามารถควบคุมชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้ จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนไม่ได้ ห้องเรียนจะสับสนยุ่งเหยิง การเรียนการสอนก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือ ครูไม่ได้นำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกม บทบาทสมมติ และอ่านจากบทเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมข้างต้นต้องใช้เวลาในการเตรียมและจัดกิจกรรมมาก ครูอาจเกิดความกังวลว่าหากจัดกิจกรรมข้างต้นแล้วจะทำให้สอนไม่ทันตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพราะเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีมาก ดังที่ผลงานวิจัยของ เจริญเกียรติ ภู่งกุล (2531 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาที่ครูประสบในการสอน

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตคือ ปัญหาด้านเนื้อหาที่มีมากเกินไป สอนไม่ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร

1.3 ด้านการใช้สื่อการสอน จากการวิจัยพบว่า ครูดีเด่นส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอนทุกครั้ง การจัดทำแผนการสอนแต่ละครั้งมีการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกัน ทั้งยังกำหนดสื่อการสอนและวิธีการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นหากครูใช้สื่อการสอนได้ตรงตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอนทุกครั้ง นั่นหมายถึงว่าครูเลือกใช้สื่อการสอนได้ เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน

นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่น่าสนใจอีกคือ ครูไม่ได้นำสไลด์ วีดีโอ ภาพยนตร์ และบุคลากรในท้องถิ่นมาใช้เลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อการสอนประเภทนี้มีอยู่จำนวนจำกัดเฉพาะที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ถ้าจะใช้ต้องไปขอใช้บริการจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน และนอกจากนี้สื่อประเภทนี้จะมีอายุการใช้งานอันจึงทำให้เกิดการชำรุดเสียหาย สื่อการสอนที่ใช้ก็ขาดประสิทธิภาพที่จะใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ช. ขนบท (นามแฝง) (2532 : 6) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในโรงเรียนมีคุณภาพไม่ดีพอ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องจัดหางบประมาณเพื่อใช้ซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดเสียหาย

1.4 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียน จากการวิจัยพบว่า ครูดีเด่นส่วนมากประเมินผลโดยวิธีการสังเกต การตรวจผลงาน การทดสอบด้วยข้อเขียน และการสัมภาษณ์ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการวัดและประเมินผลในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจะต้องเน้นหนักในทางปฏิบัติและการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน การประเมินผลจึงควรใช้หลายวิธี แต่วิธีที่ครูดีเด่นใช้มากที่สุดคือ วิธีการสังเกต อาจเป็นเพราะการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นวิธีที่จะช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา

เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภีร์ เตชะเอณก (2532 : 186) ที่พบว่า วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการวัดและประเมินผลประการหนึ่งคือ การเดินสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเดินสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียนถือว่าเป็นภาระของครูที่จะต้องทำหลังจากที่ได้จัดการเรียนการสอน เพื่อต้องการทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหรือไม่เพียงใด

นอกจากนี้ครูดีเด่นส่วนมากประเมินผลทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะกระบวนการ ทั้งนี้เพราะการประเมินการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ควรเน้นพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทรงร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงควรประเมินให้รอบด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ ค่านิยม และทักษะในการปฏิบัติ ก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ครูดีเด่นส่วนใหญ่จะตรวจสอบความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ หากผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเดิมไม่เพียงพอ ผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้จนถึงเกณฑ์ที่กำหนด

ส่วนพฤติกรรมที่ครูดีเด่นปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ การประเมินผล การเรียนโดยให้นักเรียนประเมินผลงานของผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังไม่มี ความไว้วางใจว่านักเรียนจะสามารถตรวจได้ถูกต้องหรือไม่

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูดีเด่น

2.1 ปัญหาด้านการเตรียมการสอน จากผลการวิจัยพบประเด็นปัญหาที่ครูส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ คือ ครูมีเวลาในการเตรียมการสอนน้อย เพราะมีงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบมาก การที่ปรากฏผลวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันมีครูไม่เพียงพอ ทำให้ครูทุกคนต้องรับผิดชอบงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน เช่น งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ งานกิจการนักเรียน งานสัมพันธ์ชุมชน และงานอาคารสถานที่ ครูจึงมีเวลาในการเตรียมการสอนน้อย ประกอบกับครูมีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์มากและบางคนต้องสอนหลายวิชา หลายชั้นเรียน และปัญหา

อีกประการหนึ่งคือ ครูขาดสื่อที่จำเป็นบางอย่างในการเตรียมสื่อการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูไม่สามารถจัดหาสื่อการสอนได้ครบถ้วนเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพราะมีงบประมาณในการจัดซื้อไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ยุพดี นฤฤทธิ์ (2528 : 103) ที่ว่า โรงเรียนขาดแคลนสื่อ ขาดงบประมาณในการจัดหาและจัดซื้อสื่อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประจวบ รักพ่วง (2533 : 79) ที่พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้ก็เพราะโรงเรียนมีงบประมาณช่วยเหลือเป็นค่าส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย งบประมาณหนึ่งที่โรงเรียนได้รับเป็นประจำทุกปี คือ งบประมาณค่าวัสดุการศึกษา ซึ่งโรงเรียนได้รับตามเกณฑ์ที่กำหนด ถึงแม้ว่าจำนวนเงินรายหัวของนักเรียนในโรงเรียนจะสามารถนำมาใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ เช่น วัสดุสำนักงาน วัสดุฝึก เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ แต่ก็ไม่เพียงพอกับความจำเป็นและความต้องการ

การที่จะทำให้การเตรียมการสอนมีประสิทธิภาพ ครูดีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน เพื่อครูจะได้นำความรู้และวิธีการที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดอบรมบุคลากรครูควรตระหนัก

2.2 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบประเด็นปัญหาที่ครูส่วนมากให้สัมภาษณ์คือ นักเรียนขาดทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นอันเป็นเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตัวครูไม่มีความรู้ ความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม ตลอดจนไม่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนขาดวิธีการคิด วิธีการทำ วิธีการแก้ปัญหาในการทำงานอย่างชาญฉลาด นอกจากนี้ปัญหาก็ประการหนึ่งคือ นักเรียนมีมากทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน สื่อมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาคารสถานที่และครูผู้สอนมีไม่เพียงพอที่จะแบ่งห้องเรียนได้

ครูดีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการจะเป็นเรื่องใหม่ แต่ไม่ใช่เรื่องยากที่ครูจะศึกษาและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน หากครูได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.3 ปัญหาด้านการใช้สื่อการสอน จากการวิจัยพบประเด็นปัญหาที่ครูส่วนมากให้สัมภาษณ์คือ ขาดสื่อที่ทำเป็นบางเนื้อหา ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ และไม่มีสื่อเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษายังขาดงบประมาณในการจัดซื้อและหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดสั่งให้โรงเรียนไม่ทั่วถึง ตลอดจนครูผู้สอนยังขาดทักษะในการผลิตสื่อ อุปกรณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มณฑล คงอุทัยกุล (2530 : 32-37) ที่พบว่า ครูขาดเงินซื้อวัสดุที่ใช้ในการผลิตอุปกรณ์การสอน ครูขาดทักษะในการผลิต ไม่มีเครื่องมือในการผลิต ขาดผู้แนะนำและขาดผู้ให้ความรู้ในการผลิต และสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุนัน อมรวิวัฒน์ (2521 : 8-16) ที่ว่า โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จะมุ่งให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

จากปัญหาดังกล่าวครูดีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนว่า ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อการสอนเพื่อให้ครูมีความรู้ความชำนาญในการผลิตสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำได้โดยให้กรมวิชาการหรือหน่วยงานที่กรมวิชาการร่วมประสานงานเข้ามามีบทบาทในการผลิตสื่อที่เป็นต้นแบบหรือแนะนำเทคนิคในการผลิตสื่อ นอกจากนี้ครูดีเด่นยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรรวมกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ภายในกลุ่มโรงเรียนมาผลิตสื่อร่วมกันเพื่อหมุนเวียนกันใช้ ซึ่งจะทำให้ได้สื่อที่มีคุณภาพและมีปริมาณมากขึ้น

2.4 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียน จากผลการวิจัยพบประเด็นปัญหาที่ครูตีเด่นส่วนมากให้สัมภาษณ์ คือ ครูไม่มีเวลาในการสร้างเครื่องมือวัดผล ไม่สามารถสร้างแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนได้ครบในแต่ละภาคเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของประไพ วัฒนพงษ์ (2534 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าครูมีปัญหามากในการสร้างเครื่องมือ มีปัญหาปานกลางในด้านความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติและการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียน การที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนทุกชั่วโมงตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ในแต่ละบทเรียน ซึ่งเป็นปัญหามากสำหรับครูผู้สอน

จากปัญหาดังกล่าวครูตีเด่นได้ให้ข้อเสนอแนะในการวัดและประเมินผลการเรียนว่า ควรมีการร่วมมือกันภายในกลุ่มโรงเรียนเพื่อสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ตลอดจนแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ทั้งยังประหยัดเวลาในการสร้างเครื่องมืออีกด้วย นอกจากนี้ครูตีเด่นได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนหมั่นศึกษาหาความรู้จากตำรา คู่มือครู เอกสาร จุลสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการท้าววิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูตีเด่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาหาความรู้ในเรื่องการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล การเรียน จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ

1.2 ครูผู้สอนควรศึกษาเกี่ยวกับการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการให้เข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

1.3 ผู้บริหารควรรำพึงถึง การมอบหมายงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอน ให้กับครูผู้สอนว่ามีความเหมาะสมเพียงไร เพราะถ้าครูผู้สอนรับงานพิเศษมากเกินไปจะทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน การสอน การผลิตสื่อการสอน และการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล

1.4 ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนให้เพียงพอับความต้องการ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน

1.5 กลุ่มโรงเรียนควรร่วมมือกันจัดทำ เครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียน เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ได้มาตรฐานและเป็นการประหยัดเวลาอีกด้วย

1.6 กลุ่มโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อผลิตสื่อการสอนโดยเฉพาะ และให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอสื่อการสอนที่ต้องการ

1.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ครู โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับการทำแผนการสอน เชิงปฏิบัติการแก่ครูทุกคน และควรติดตามผลการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครู ซึ่งกำหนดตัวแปรในหาค่าองเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้กับครูประเภทศึกษาทั่วไป

2.2 ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ของครูดีเด่น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการทำงาน สภาพทางเศรษฐกิจของครูที่ถืออิทธิพลต่อการเป็นครูดีเด่น

2.4 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะครูดีเด่นในเขตการศึกษา 3 เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาในเขตการศึกษาอื่น ๆ